

אתר דעת - מכללת הרצוג

יצונו של יצחק צמח בר רב יצחקק
מגוי קרפמן -

מאת

אל כסדר שייבר

יצונו לכבודו של צמח צדק גאון
מוקדש לש"י שו"ר נשיא ישראל בהגיעו לבגרות.
מי יתן ה' ויבא בימיו את עבוד צמח
לאזור עמו בבגרות.

הקטע מספ' 163 מגוי קרפמן מכיל שני דפים, גיר, 12x16.5 ס"מ, כתב מרובע.

תכנו: אופן (נמצא רק מאותו של הא"ב), מאורה, אהבה, זולת (מי כמוך, ה' מלכו). רק האולה (ועד מת) חסרה ממנו.

ברור לחלוטין, כי הפייטן חיברו לשמיני עצרת והשתמש בהפסרת היום (מל' א' ח' ג' וד-טו) כמסגרת.

שם המחבר שלמה (שורות 11-14, 59-62) וביתר דיוק ישעיה שלמה (שורות 49-57). לצערנו אין אנו יודעים עליו ולא כלום.

מתוך הנוסח אנו רואים שהפיוט נתחבר לכבודו של צמח גאון (שורה 18). בשורה 26 נאמר במפורש: "בהצמיח קרן גיד צמח שמו". בשורה 36 מחובר רק התואר "גיד".

לאיזה צמח מבין הארבעה הידועים לנו בשם זה? יש ליהסו: אולי אפשר להסיק על יסוד השורה ("אריאל תיכון וחדש אולמו") שמדובר בצמח בר רב יצחק הנקרא צמח צדק (תשמ"ח - תשנ"ו בערך), אשר פתח מחדש את ישיבת סורא לאחר הפסקה של ארבעים וחמש שנים.

1. ע"י באנציקלופדיה לחכמי התלמוד והאוגנים בעריכת מ. מרגליות. כרך ב', הל'אביב, תש"ך, עמ' 747-750.
2. ע"י א. ד. שפירא בגניו קדם, כרך ב', חיפה, תרפ"ה, עמ' 3-13; ש. אברמסון בספרו במרכזים ובתמצוץ בחקפת האוגנים. ירושלים, תשכ"ה, עמ' 113-114.

אתר דעת - מכללת הרצוג

ד"ר אלכסנדר שינברג

[2]

יתכן שלהודמנות זו, אולם על כל פנים לכבודו חובר הפיוט הזה, כפי שהיה נהוג בימי הטאונים. לפני שנים פירסמנו יוצר אחר מגניו קריפמן שנכתב כנראה לרגל מיניו של דוד בן זכאי.

כ"י קריפמן מספ' 163

[1a] (ז'). להפצית נועדים:

תלות פני אל באלה המועדים²

טעם מתנים ושבת מרבים

היהירו כזוהר הכוכבים³

5 כולם לשרת שבים

חיות ואפנים גלגלים וכרובים

הדרו לו קראו בשמו⁴

קראוי נחלתו ועמו⁵

אמרו כלכם מול מלאכי מרזמו⁶

10 ברוד כבודו ממקומו⁷

ממק שבי יאיר אורו

ליושבי בתג סתרו⁸

מקמי דברו בניהורו

הפתח למו אוצרו

15

כל יפתח יי לך⁹

10 קומי¹⁰ לעשה¹¹ ב יוצר

[1b] המאורות בהיריתך רוכב שבעה¹²

להצמיח צמח בשמות שבעה¹³

3. ע"א. שיברר בסיני, כרך ל"ג, חשיג, עמ' רלוה-רמנ.
 1. כלומר: לפתוח פיהם של המתאסמים לתפילה. 2. וקרא כ"ג, ד. 3. דניאל י"ב, א. 4. תהלים ק"ה, א. 5. דברים ט"ז, כט. 6. כמו בנוסח הקדושה: לעמתם ברוד יאמרר. 7. יח' ג', בנצח. 8. תהלים כ"ז, ה. 9. דברים כ"ח, יב. 10. ישעיה ט"א, א. 11. תהלים קל"ד, ז. 12. חגיגת י"ב, ב: שבעה [רקיעי חן]. 13. זכריה ג', ח: מרד' משלי י"ט, כא. חוצ' בובר, עמ' מ"ד.

אתר דעת - מכללת הרצוג

[3]

יוצר של ישיעהו שלמה

מקומו סוכה ימים שבעה
הנותנים חלק לשבעה

כל תן חלק לשבעה וגם לט

כי לא תדע (מה) יהיה רעה על הארץ

ב

זולת

25 אֲרִיאֵל 16 תִּיכּוֹן וְחֹדֶשׁ אֹלָמוֹ 17

בְּהַצְמִיחַ קֶרֶן נִגִּיד צִמַח שָׁמוֹ

זֶהֱיָן יִדְרִיָּה 18 וּבְגֵת מִקְדָּשׁ וְהִשְׁלִימוֹ

דָּן לְהַתְפַּלֵּל בְּקוֹמוֹ וְהָיָה כְּכֹלֹת שְׁלוֹמוֹ 19

שֶׁל הַנְּקָרָא עַל שְׁמוֹ בְּכִינוּי אִתִּיאֵל 20

30 וּבְשֶׁבַע חוֹפּוֹת 21 הַכֵּן אֲרִיאֵל

זְבוּל בְּהַקְיָמוֹ שְׁמֹחוּ יִשְׂרָאֵל

[2a] חָל וְעַמְד וְיִבְרַךְ אֶת כָּל-קַהֲלֵי יִשְׂרָאֵל 22

יֵשׁ טְלָאִיָּה מִלֵּט מִכָּל-אַנְחָה

יִקְבְּצוּ לְקָרִית חָנָה 23 בְּחוֹכֶה לְנוֹחָה 24

35 כְּמִשְׁפֵּט עֲצָרֹת תִּהְיֶה שְׂמֵחָה

לְבָרְכָהּ סֵת נִגִּיד ב[רוך] יי אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה 25

מִן מֵהָר לְיוֹנָתָה 26 לְהַעֲמִיד זְרַעֲיָהוּ וְשִׁמְעוֹ 27

נְאוֹר עַל לֵב כְּחוֹתָם שִׁימְעוֹ 28

שְׁנֵי חוֹתִים וְנֹאמְרִים תּוֹכֵר לְקִימְעוֹ

40 יְהִי יי אֱלֹהֵינוּ עֲמֵנוּ 29

14. חסר בכ"י. 15. קהלת י"א, ב.

16. כינוי לבית המקדש עפי' ישיעהו כ"ט, א.

17. לכתחילה היה כתוב "אולמן" וחוקר.

18. כינוי לשלמה. 19. מלכים א' ח', נד.

20. עיין בקהלת רבה מ"א, ב: "שבעת שמות נקראו לו לשלמה... איתיאלי".

21. שבע חופות עמיד הקביה לעשות לצדיקים לעמוד לבא" (אוצר מדרשים, עמ' 162).

22. מלכים א' ח', נה. 23. ישיעהו כ"ט, א.

24. דהיינו שהקריה תהיה במנוחה.

25. מלכים א' ח', נו. 26. כינוי לישראל. 27. ישיעהו ס"ו, כב.

28. שיר השירים ח', ו. 29. מלכים א' ח', נו.

אתר דעת - מכללת הרצוג

אלכסנדר שויבר

[4]

עמנו] פִּעַלְתָּ כָּל־דְּרָכֵי נֹעַם³⁰

צְפוּנֹת יוֹם יוֹם³¹ וְיוֹשֵׁר טַעַם

קָיָם יָמִים טוֹבִים בְּשִׂמְחַת שְׂשׂוּעִים

בַּיּוֹם הַשְּׂמִינִי [אֶת] הָעָם³²

45 הע רָצַנּוּ לְשׁוֹכֵן בְּמִרְוֵמוֹ

שִׁיר נִתְּנוּ לוֹ לְהַעֲצִימוֹ

[2b] תְּמִימִים שָׁמְחוּ עַל הַטּוֹבָה [אֲשֶׁר] עָשָׂה יי לְדָוִד עַבְדּוֹ³³ בְּשִׁמּוֹ

תְּשׁוּעָה כֵּן תַּחֲשִׁי לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ

עַמּוֹ יִכּוֹן בְּנֹעַם יי לַחַוּוֹת³⁴

50 שׁוֹמְרֵי דָתוֹ בְּלִי לַבּוֹת

עֲלִיּוֹן יִשׁוֹרְרוּ שִׁיר חֲדָשׁ בְּעֲלִיּוֹת

יַחַד הַדּוֹד כַּעַל יָם אֶת הַשִּׁיר[ה] הַזֹּאת³⁵

וְנִשִּׁיר מִי כַּמּוֹךְ

שְׁלִמַת תְּכֵלִית הַיָּם חֲמֵנֵי מוֹעֲדִים

55 לְאַהֲלֵיהֶם הַיּוֹלְכִים³⁶ וּבְדִיעוֹת חַדִּים³⁷

מְבָרְכִים בְּקֶהֱל גְּדוֹל יַחַד מִתּוֹעֲדִים

הַמְּלִיכּוֹף יִשָּׁב יַחֲדִים³⁸

מִל

שִׁלּוּם יָמִים הַנִּקְרָאִים בְּכָל לַב

60 לְגִמּוֹר הַלֵּל פָּנֵי בּוֹחֵן לַב³⁹

מְבָרְרֵי שָׁפָה⁴⁰ וּמְטַיְבֵי לַב⁴¹

[הַבְּיָנִי וְאַצְרָה תּוֹרַתָּךְ וְאַשְׁמֶרְתָּ בְּכָל לַב⁴²]

30. משלי ג', ה.
 31. תהלים ל"א, כ.
 32. מלכים א' ח', ס"ה.
 33. שם.
 34. תהלים כ"ד, ד.
 35. שמות ט"ו, א.
 36. מלכים א' ח', ס"ו.
 37. מלשון יחד (שמות י"ח, ט).
 38. אולי צ"ל מושיב יחידים (תהי ס"ח, ז).
 39. ה' מלכבו.
 40. תהלים ז', י.
 41. מלשון שפה ברורה (צפניה ג', ט) כלומר המתמללים בשפת ברורה.
 42. מלכים א' ח', ס"ו. תהלים קי"ט, ל"ד.